Ewa Sowińska

[Wrocław]

**„Środkowoeuropejska mapa gułagu”
– międzynarodowy projekt
z historią mówioną w tle**

Wrocławski Rocznik

Historii Mówionej

Rocznik VII, 2017

ISSN 2084-0578

DOI: 10.26774/wrhm.184

„Środkowoeuropejska mapa gułagu” to projekt, którego pomysłodawcą i inicjatorem jest stowarzyszenie Gulag.cz z Czech. Partnerzy to Ústav pro studium totalitních režimů również z Czech, Instytut Pamięci Narodowej z Polski (oddział warszawski), Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” z Polski (Wrocław), Post Bellum SK ze Słowacji i stowarzyszenie NémétKor z Węgier.

Czeskie stowarzyszenie Gulag.cz to organizacja zajmująca się badaniem i popularyzowaniem wiedzy na temat gułagu, czyli systemu pracy przymusowej w ZSRR, a w szerszym kontekście całego radzieckiego reżimu totalitarnego. Stowarzyszenie istnieje od końca 2009 r., a najważniejszymi celami jego działalności są udostępnianie i rozpowszechnianie informacji o działaniu gułagu i wszystkim, co jest z nim związane, włączając w to wszelkie powiązania z Czechosłowacją i innymi krajami, których obywatele byli ofiarami systemu represji Związku Radzieckiego.

Mapa tworzona w trakcie 2016 r. jest częścią dużego wieloletniego naukowo-popularyzującego projektu stowarzyszenia Gulag.cz. o nazwie: „Gulag.online – Wirtualne muzeum”.

Projekt ten ma na celu udostępnianie i rozpowszechnianie informacji o radzieckim gułagu i osobach, które tam trafiały z Czechosłowacji oraz innych

krajów europejskich. Projekt łączy badania historyczne, w tym archiwalne, badania archeologiczne, wykorzystanie nowych technologii IT, metody edukacyjne oraz osiągnięcia innych dyscyplin. Efekty tej pracy można zobaczyć na stronie projektu: www.gulag.cz, gdzie poza aktualnymi informacjami o postępach pracy odwiedzający może wyruszyć w wirtualny spacer w jakości 3D po rekonstrukcji jednego z obozów. Wprowadzone na mapę fragmenty relacji historii mówionej, w których świadkowie opowiadają o swojej drodze na Wschód, warunkach życia w obozie oraz o tym, jak udało im się wrócić do swoich ojczyzn, doskonale unaoczniają rozmiar krzywd, jakich doznali więźniowie. Osobiste opowieści ludzi, których można usłyszeć, zaprezentowane wraz z trasą ich podróży i zdjęciami z wybranych obozów, są idealnym materiałem na lekcje historii, gdy chcemy pokazać coś więcej – historię człowieka. Członkowie stowarzyszenia wielokrotnie wyjeżdżali do Rosji, aby na miejscu dokumentować stan poobozowej rzeczywistości. Na stronie można zobaczyć niezwykle zdjęcia opuszczonych, zniszczonych prowizorycznych budynków obozowych, resztki infrastruktury kolejowej, jaka do nich prowadziła, ale też miejsca pracy przymusowej.

Projekt „Środkowoeuropejska mapa gułagu” jest dobrym przykładem, jak można opowiadać historię w sposób nowoczesny, ale też bardzo mądry, dzięki zastosowaniu relacji *oral history*, głosami naocznych świadków funkcjonowania radzieckiego systemu represji.